

ПОНЯТТЯ ФОРМУВАННЯ ОБВИНУВАННЯ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ ТА ЙОГО СПІВВІДНОШЕННЯ З СУМІЖНИМИ ПОНЯТТЯМИ

THE CONCEPT OF FORMING THE CHARGES IN CRIMINAL PROCEEDINGS AND ITS RELATIONSHIP WITH RELATED CONCEPTS

Невтриніс А.В., аспірант кафедри кримінального процесу та криміналістики

Навчально-науковий інститут права Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Гринюк В.О., д.ю.н., професор,

професор кафедри кримінального процесу та криміналістики

Навчально-науковий інститут права Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Стаття присвячена комплексному дослідженню поняття формування обвинувачення у кримінальному провадженні та його співвідношенню з суміжними категоріями кримінального процесу. Автор аналізує відсутність у Кримінальному процесуальному кодексі України прямої дефініції цього поняття та пропонує власне бачення його змісту. У роботі виокремлено підходи вітчизняних науковців і практиків до визначення обвинувачення, а також розкрито подвійний характер цієї категорії – як процесуальної діяльності та як матеріально-правового твердження про вину особи. Значну увагу приділено тлумаченню обвинувачення у практиці Європейського суду з прав людини, який розглядає його як офіційне повідомлення особі про вчинення кримінального діяння так і процесуальні наслідки, що можуть істотно ускладнити становище підозрюваного.

У статті обґрунтовується, що формування обвинувачення охоплює кілька взаємопов'язаних етапів: збирання та аналіз доказів, юридичну кваліфікацію діяння, складання повідомлення про підозру (первинне обвинувачення) та обвинувального акта (остаточне обвинувачення). Автор проводить розмежування між поняттями «формування» та «формулювання» обвинувачення: перше означає процес створення обвинувачення як комплексного явища, друге – його точний виклад у процесуальних документах. Розкрито також співвідношення формування обвинувачення з поняттями кримінального переслідування та висунення обвинувачення.

Зроблено висновок, що, попри відсутність законодавчого закріплення, формування обвинувачення є самостійним кримінально-процесуальним явищем, яке має ключове значення для забезпечення прав і свобод учасників процесу та ефективності правосуддя. Запропоновано врахування практики ЄСПЛ і внесення змін до КПК України для більш чіткого визначення моменту виникнення та порядку реалізації формування обвинувачення.

Ключові слова: кримінальне провадження, обвинувачення, формування обвинувачення, кримінальне переслідування, формулювання обвинувачення, обвинувальний акт, повідомлення про підозру.

The article is devoted to a comprehensive study of the concept of the formation of accusation in criminal proceedings and its correlation with related categories of criminal procedure. The author analyzes the absence of a direct definition of this concept in the Criminal Procedure Code of Ukraine and proposes an original interpretation of its content. The paper highlights the approaches of Ukrainian scholars and practitioners to defining accusation and reveals its dual nature: as procedural activity and as a substantive-legal assertion of a person's guilt. Particular attention is paid to the interpretation of accusation in the case law of the European Court of Human Rights, which considers it both as an official notification to a person of the commission of a criminal act and as procedural consequences that may significantly affect the suspect's position.

The study substantiates that the formation of accusation involves several interrelated stages: collection and analysis of evidence, legal qualification of the act, drafting of a notice of suspicion (primary accusation), and preparation of an indictment (final accusation). The distinction between «formation» and «formulation» of accusation is emphasized: the former denotes the process of creating accusation as a complex legal phenomenon, while the latter refers to its precise wording in procedural documents. The paper also clarifies the relationship between the formation of accusation, criminal prosecution, and the presentation of accusation in court.

It is concluded that, despite the absence of explicit legislative regulation, the formation of accusation constitutes an independent criminal procedural phenomenon, which plays a crucial role in ensuring the rights and freedoms of participants in criminal proceedings and in maintaining the effectiveness of justice. The author proposes taking into account the ECtHR practice and amending the Criminal Procedure Code of Ukraine to provide a clearer definition of the moment of origin and the procedure for implementing the formation of accusation.

Key words: criminal proceedings, accusation, formation of accusation, criminal prosecution, formulation of accusation, indictment, notice of suspicion.

Вступ. Обвинувачення як рушійна сила всього кримінального процесу закономірно було центральним предметом низки наукових праць. Особливо слід відмітити таких науковців як С. А. Альперт, В. С. Зеленецький, С. М. Меркулов, В. О. Гринюк, І. В. Рогатюк, М. Є. Шумило, Д. О. Пилипенко. Однак, попри це, недостатня увага приділена реалізації функції обвинувачення потерпілим, особливо на етапі формування обвинувачення, що й потребує подальшого дослідження та вдосконалення.

Постановка завдання. Метою статті є визначення поняття формування обвинувачення, розмежування його з суміжними поняттями кримінального процесу.

Результати дослідження. У Кримінальному процесуальному кодексі (далі – КПК) України поняття формування обвинувачення не вживається, водночас присутні

такі поняття як власне «обвинувачення», «державне обвинувачення», «формулювання обвинувачення». З визначення і співвідношення останніх з поняттям формування обвинувачення слід і почати.

Так, у КПК України поняття «обвинувачення», визначається як твердження про вчинення певною особою діяння, передбаченого законом України про кримінальну відповідальність, висунуте в порядку, встановленому КПК України; поняття «державне обвинувачення» – процесуальна діяльність прокурора, що полягає в доведенні перед судом обвинувачення з метою забезпечення кримінальної відповідальності особи, яка вчинила кримінальне правопорушення [1].

Водночас, у науці кримінального процесу є низка діаметрально протилежних підходів до визначення поняття обвинувачення.

Зокрема, Рогатюк І. В. під обвинуваченням розуміє самостійну кримінально-процесуальну функцію, сутність якої становить регламентоване законом спрямування діяльності суб'єктів обвинувачення (слідчого, прокурора, потерпілого та цивільного позивача, їх представників), що здійснюється шляхом формування та реалізації обвинувачення щодо конкретної особи, яка вчинила злочин, і полягає у формулюванні та пред'явленні обвинувачення, застосування до неї заходів процесуального примусу, у тому числі запобіжних заходів, збирання доказів винуватості цієї особи і обґрунтування кримінальної відповідальності обвинуваченого перед судом [2].

Тут слід зробити застереження, що ми підтримуємо позицію, що застосування до особи заходів процесуального примусу не охоплюється обвинувальною діяльністю з огляду на цілі, які переслідує застосування зазначених заходів (ч. 1 ст. 177 КПК) [3].

Таким чином, обвинувачення як діяльність (в процесуальному сенсі) є формою кримінального переслідування, але одночасно, обвинувачення це і твердження про вчинення певною особою діяння, передбаченого законом України про кримінальну відповідальність (обвинувачення в матеріально-правовому сенсі).

У Великому енциклопедичному юридичному словнику за редакцією Шемшученка Ю. С. зазначається, що обвинувачення – це «твердження слідчого чи прокурора, обґрунтоване достатніми доказами, про вчинення особою діяння, забороненого кримінальним законом, висунуте в порядку, встановленому Кримінально-процесуальним кодексом України» [4]. Вказане визначення, як і визначення Меркулова С. М. (обґрунтоване відповідно до норм права і сукупністю досліджених доказів твердження органу досудового розслідування і прокурора про вчинення певною особою діяння, передбаченого законом України про кримінальну відповідальність [3]) описують обвинувачення в матеріальному сенсі.

Гринюк В. О. функцію обвинувачення розглядає у контексті її механізму, визначаючи його як систему взаємопов'язаних елементів суб'єктного, інструментального, засадничого, процедурного характеру, які мають інформаційну (матеріальну) та нормативну основу, що спрямована на забезпечення обґрунтованої кримінальної відповідальності особи, яка вчинила кримінальне правопорушення (телеологічна основа), і виділяючи його структуру: суб'єктний елемент, інструментальний елемент, засадничий елемент, процедурний елемент [5].

Отже, можна зробити висновок про неоднозначність терміну обвинувачення, який розглядається і як кримінально-процесуальна діяльність, спрямована на викриття особи, що вчинила кримінальне правопорушення, так і обвинувальна теза, твердження про винуватість особи у вчиненні злочину, що міститься у відповідному процесуальному документі.

Європейський Суд з прав людини (далі – ЄСПЛ), також надав визначення обвинувачення у своєму рішенні у справі «Екле проти Німеччини» та зазначив, що це: *«офіційне доведення до відома особи компетентним органом твердження про те, що ця особа вчинила кримінальне діяння»* [6].

Водночас, у подальшому вказане тлумачення ЄСПЛ розширив та вийшов далеко за межі вищезазначеного визначення. Так, у справі «Фоті та інші проти Італії» (1982) ЄСПЛ вказав про «інші підстави, що підтверджують це обвинувачення, і які можуть спричинити серйозні наслідки, що можуть укласти становити підозрюваного». Комісія та Суд визнали, що такими підставами, які можуть спричинити серйозні наслідки, можуть бути видача ордеру на арешт, обшук приміщення чи особистий обшук [7].

Таким чином, можемо зробити висновок про самостійність змісту поняття обвинувачення у практиці ЄСПЛ.

Також у науці кримінального процесу відсутня однозначність щодо такого поняття як кримінальне переслідування та його співвідношення з обвинуваченням.

Гловюк І. В. виділяє декілька основних підходів, зокрема: ототожнення кримінального переслідування та кримінального обвинувачення; визнання кримінального переслідування частиною обвинувачення; навпаки, визнання обвинувачення частиною або етапом кримінального переслідування; кримінальне переслідування передую обвинуваченню; визнання кримінального переслідування діяльністю по доведенню обвинувачення перед судом; визнання самостійності кримінального інститутів переслідування та обвинувачення; обвинувачення є наслідком кримінального переслідування тощо [8].

Палюх А. Я. та Гузела М. В. вважають, що термін кримінальне переслідування доцільно використовувати для визначення діяльності суб'єктів (зокрема – слідчого та прокурора), яка спрямована на викриття особи у вчиненні кримінального правопорушення, та на забезпечення кримінальної відповідальності цієї особи. Обвинувачення ж пов'язане з реалізацією цієї функції стороною обвинувачення в суді, а тому обвинувачення як твердження слідчого чи прокурора формулюється у відповідному процесуальному документі (обвинувальному акті) і спрямоване на реалізацію кримінальної відповідальності [9].

Проте, не можемо погодитись з вказаним твердженням, оскільки останнє, як зазначено вище, очевидно суперечить підходу ЄСПЛ до тлумачення поняття обвинувачення.

Тому, вважаємо, що поняття кримінального обвинувачення Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод і рішення Європейського суду з прав людини трактують саме в сенсі кримінального переслідування.

Водночас розуміємо, що у такому випадку слід пояснити, як процесуальна діяльність слідчого та прокурора до складення обвинувального акта та повідомлення про підозру вписується у поняття обвинувачення, як процесуальної функції та її реалізації.

Річ у тім, що твердження про вчинення певною особою діяння, передбаченого законом України про кримінальну відповідальність є одним із рішень слідчого, прокурора, яке приймається за наявності до того підстав. Окрім того, воно повинно набути визначеної в законі форми.

У літературі зазначається про те, що поняття реалізації обвинувачення розглядається у вигляді процесуальної діяльності учасників кримінального провадження, які представляють сторону обвинувачення – слідчого, керівника органу досудового розслідування, прокурора, а також потерпілого (який не відноситься до сторони обвинувачення), його представника та законного представника, що спрямована на формування, висунення та відстоювання висновку про вчинення певною особою конкретного кримінального правопорушення, а в деяких випадках на змину або висунення додаткового обвинувачення та відмову в обвинуваченні [3].

Отже, саме формування обвинувачення і є результатом діяльності, спрямованої на викриття особи у вчиненні кримінального правопорушення.

Відповідно до тлумачного словника, поняття «формування» є багатограним, та полягає у тому, щоб: надавати чому-небудь певної форми, вигляду, давати існування чому-небудь; створювати, надаючи якійсь структури, організації, форми тощо [10].

Деякі науковці зазначають, що «згідно чинному КПК формування обвинувачення здійснюється в обвинувальному акті, який складається слідчим, після чого затверджується прокурором» [3].

Водночас, з таким твердженням можна погодитись тільки частково.

Перш за все, слід наголосити на тому, що ч. 1 ст. 17 ЗУ «Про виконання рішень та застосування практики Євро-

пейського суду з прав людини» Суди застосовують при розгляді справ Конвенцію та практику ЄСПЛ як джерело права. Отже, висловлені у вищезазначених рішеннях ЄСПЛ підходи щодо визнання обвинуваченням особи не тільки підозри, затримання, а й проведення щодо особи процесуальних дій, свідчать про те, що ми маємо говорити про обвинувачення і його формування задовго до обвинувального акту.

Такої ж думки притримується Гринюк В. О., який поділяє порядок формування обвинувачення на стадії досудового розслідування на повідомлення про підозру (первинне обвинувачення) та обвинувальний акт (остаточне обвинувачення) [5].

Визначившись з моментом формування обвинувачення, треба надати відповідь на питання, а що ж означатиме «надавання чому-небудь певної форми, вигляду тощо» у контексті обвинувачення.

Щодо повідомлення про підозру (первинне обвинувачення). Відповідно до ч. 1 ст. 42 КПК України підозрюваним є особа, якій у порядку, передбаченому статтями 276–279 КПК України, повідомлено про підозру, особа, яка затримана за підозрою у вчиненні кримінального правопорушення, або особа, щодо якої складено повідомлення про підозру, однак його не вручено їй внаслідок невстановлення місцезнаходження особи, проте вжито заходів для вручення.

Отже, фактично є два шляхи у яких виражається формування первинного обвинувачення: затримання за підозрою у вчиненні кримінального правопорушення та власне повідомлення про підозру.

Частина 1 ст. 208 КПК України визначає, що уповноважена службова особа має право без ухвали слідчого судді, суду затримати особу, підозрювану у вчиненні злочину, за який передбачене покарання у виді позбавлення волі, лише у випадках: 1) якщо цю особу застали під час вчинення злочину або замаху на його вчинення; 2) якщо безпосередньо після вчинення злочину очевидець, в тому числі потерпілий, або сукупність очевидних ознак на тілі, одязі чи місці події вказують на те, що саме ця особа щойно вчинила злочин; 3) якщо є обґрунтовані підстави вважати, що можлива втеча з метою ухилення від кримінальної відповідальності особи, підозрюваної у вчиненні тяжкого або особливо тяжкого корупційного злочину, віднесеного законом до підслідності Національного антикорупційного бюро України; 4) якщо є обґрунтовані підстави вважати, що можлива втеча з метою ухилення від кримінальної відповідальності особи, підозрюваної у вчиненні злочину, передбаченого статтями 255, 255-1, 255-2 Кримінального кодексу України.

Очевидно, що п. 3, 4 ч. 2 ст. 208 КК України, які доповнені КПК України відповідно до Законів № 198-VIII від 12.02.2015 та № 671-IX від 04.06.2020 відповідно, не стосуються формування обвинувачення, оскільки вони застосовуються до осіб, які вже мають статус підозрюваного.

Співзвучні, але дещо ширші права надані абсолютно кожному, так ч. 1 ст. 207 КПК України передбачає, що, кожен може затримати будь-яку особу (окрім судді та народного депутата України: при вчиненні або замаху на вчинення кримінального правопорушення; безпосередньо після вчинення кримінального правопорушення чи під час безперервного переслідування особи, яка підозрюється у його вчиненні).

З вищевикладеного можна зробити висновок, що для формування первинного обвинувачення достатньо фактичних даних у реальному часі про те, що особа: 1) перебуває у момент події кримінального правопорушення на його місці 2) і саме в її діях наявний склад кримінального правопорушення; 3) безпосередньо після вчинення злочину очевидець, в тому числі потерпілий, або сукупність очевидних ознак на тілі, одязі чи місці події вказують на те, що саме ця особа щойно вчинила злочин або інше кримінальне правопорушення.

Проте, одразу слід наголосити на певних недоліках зазначених норм у частині «вчинення злочину». Оскільки, на місці події ми не можемо однозначно встановити низку елементів складу кримінального правопорушення (зокрема, суб'єкт (осудність), суб'єктивна сторона (мотиви). Таким чином, виглядає доцільним внести зміни до вказаної статті у п. 1 ч. 1 ст. 208 КПК України виклавши її у наступній редакції «якщо цю особу застали під час вчинення суспільно небезпечного діяння або замаху на його вчинення».

Щодо стандарту доказування, то слід погодитись з тим, що так як підозра формується у свідомості слідчого та/або прокурора на підставі суб'єктивного переконання, виходячи із зібраних у кримінальному провадженні доказів, то достатні докази для підозри особи у вчиненні кримінального правопорушення – це оцінне поняття [11].

Окрім затримання, підозрюваним є, як вже зазначено вище, особа, якій повідомлено про підозру.

Повідомлення про підозру обов'язково здійснюється, зокрема, у разі обрання до особи одного з передбачених КПК України запобіжних заходів та наявності достатніх доказів для підозри особи у вчиненні кримінального правопорушення.

Письмове повідомлення про підозру, яке вручається особі, відповідно ч. 1 ст. 277 КПК України має містити такі відомості: 1) прізвище та посаду слідчого, прокурора, який здійснює повідомлення; 2) анкетні відомості особи (прізвище, ім'я, по батькові, дату та місце народження, місце проживання, громадянство), яка повідомляється про підозру; 3) найменування (номер) кримінального провадження, у межах якого здійснюється повідомлення; 4) зміст підозри; 5) правова кваліфікація кримінального правопорушення, у вчиненні якого підозрюється особа, із зазначенням статті (частини статті) закону України про кримінальну відповідальність; 6) стислий виклад фактичних обставин кримінального правопорушення, у вчиненні якого підозрюється особа, у тому числі зазначення часу, місця його вчинення, а також інших суттєвих обставин, відомих на момент повідомлення про підозру; 7) права підозрюваного; 8) підпис слідчого, прокурора, який здійснює повідомлення.

Саме вищевикладений перелік відомостей і треба встановити, щоб сформувати первинне обвинувачення на етапі досудового розслідування.

У теорії кримінального процесу зазначається, що підозра – це процесуальне рішення прокурора, слідчого за погодженням з прокурором, що ґрунтується на зібраних доказах під час досудового розслідування, та у якому формується припущення щодо причетності конкретної особи до вчинення кримінального правопорушення [12].

Отже, докази отримані під час проведення слідчих (розшукових) дій, заходів забезпечення кримінального провадження, інших процесуальних дій – є основою на якій формується первинне обвинувачення.

Щодо обвинувального акту (остаточного обвинувачення). У ст. 291 КПК України встановлено, що обвинувальний акт складається слідчим, дізнавачем, після чого затверджується прокурором та викладений перелік положень, які повинні бути відображені у ньому, тобто жодної вказівки на перелік підстав для вручення обвинувального акту особі.

Враховуючи вимоги ст. ст. 91, 291 КПК, у літературі [3] зазначається, що під час формування обвинувачення необхідно, щоб наявні докази були достовірні, вагомі, якими можна було б переконати суд в тому, що: подія (діяння), яка інкримінується особі, справді мала місце; її вчинено саме даною особою; в цьому діянні є всі передбачені законом України про кримінальну відповідальність ознаки складу певного кримінального правопорушення

У вказаному твердженні слід звернути окрему увагу на вказівку про «достовірність та вагомість доказів», яка

зазначена не випадково. Так, окрім проведення слідчих (розшукових), інших процесуальних дій, під час яких сторона обвинувачення отримує докази для формування обвинувачення треба зазначені докази дослідити.

Своєю чергою, ч. 1 ст. 64 КПК України встановлює, що «Слідчий, прокурор, слідчий суддя, суд за своїм внутрішнім переконанням, яке ґрунтується на всебічному, повному й неупередженому дослідженні всіх обставин кримінального провадження, керуючись законом, оцінюють кожний доказ з точки зору належності, допустимості, достовірності, а сукупність зібраних доказів – з точки зору достатності та взаємозв'язку для прийняття відповідного процесуального рішення».

Отже, формування остаточного обвинувачення відбувається під час всебічного, повного й неупередженого дослідження всіх обставин кримінального провадження, на підставі доказів, отриманих під час досудового розслідування.

Актуальним також є питання визначення суті поняття та розмежування «формування» і «формулювання» обвинувачення.

Кримінальний процесуальний закон вимагає обов'язкового відображення трьох складників щодо висунутого обвинувачення: фактичних обставин кримінального правопорушення; правової кваліфікації (формули обвинувачення); формулювання обвинувачення.

Розкриття поняття «формулювання» міститься, зокрема, у Постанові Касаційного кримінального суду Верховного Суду у справі № 683/694/20 від 15.01.2024, зазначивши, що «При цьому під формулюванням обвинувачення розуміється цюточий виклад тексту диспозиції кримінально-правової норми, порушення якої інкримінується особі, фабула обвинувачення виступає фактичною моделлю вчиненого злочину» [13].

З огляду на вказане, можемо зробити висновок, що розмежування термінів "формування" та "формулювання" обвинувачення полягає у тому, що формування – це процес створення, виникнення обвинувачення в сукупності всіх елементів (наявність події, складу злочину, вини, доказів), тоді як формулювання – це конкретний, точний та логічний виклад змісту обвинувачення у процесуальних документах, що відповідає вимогам закону та забезпечує його розуміння учасниками процесу.

Натомість аналіз судової практики свідчить про те, що часто судді під «формування обвинувачення» мають на увазі формулювання обвинувачення.

Так, колегія суддів Дніпровського апеляційного суду у хвалі у справі № 185/2931/24 від 03.12.2024 вказала, що «З огляду на зазначене, колегія суддів дійшла висновку, що у випадку встановлення під час судового провадження будь-яких суперечностей у формуванні обвинувачення, прокурор може скористатися своїм правом та змінити обвинувачення» [14].

Аналогічно, колегія суддів Одеського апеляційного суду у справі № 511/2493/22 від 18.11.2024 «Колегія суддів звертає увагу на те, що у формуванні обвинувачення, яке визнане судом доведеним не зазначено про те, що обвинувачений ОСОБА_8 під час вчинення злочину, щодо ОСОБА_10 перебував у стані алкогольного сп'яніння».

При чому за кілька абзаців до цього, колегія суддів Одеського апеляційного суду використала «сформулювати» у значенні близькому до «формування обвинувачення»: «Безпосередність сприйняття доказів дає змогу суду належним чином дослідити і перевірити їх як кожний доказ окремо, так і у взаємозв'язку з іншими доказами, здійснити їх оцінку за критеріями, визначеними у ч. 1 ст. 94 КПК України, і сформулювати повне та об'єктивне уявлення про фактичні обставини конкретного кримінального провадження» [15].

Насамкінець, треба зазначити, що не дивлячись на те, що КПК України не оперує поняттям формування обвинувачення, у останньому міститься таке поняття, як висунуте обвинувачення / висунення прокурором додаткового обвинувачення.

Так, відповідно до ч. 1 ст. 337 КПК України «судовий розгляд проводиться лише стосовно особи, якій висунуте обвинувачення, і лише в межах висунутого обвинувачення відповідно до обвинувального акта».

Проте, ч. 1 ст. 341 КПК України встановлює, що «Якщо в результаті судового розгляду прокурор, крім випадку, коли ним є Генеральний прокурор, дійде переконання, що необхідно відмовитися від підтримання державного обвинувачення, змінити його, висунути додаткове обвинувачення або розпочати провадження щодо юридичної особи, він повинен погодити відповідні процесуальні документи з прокурором вищого рівня». Таким чином, законодавець допускає формування обвинувачення саме під час судового розгляду, що є вірогідним, оскільки саме на цій стадії кримінального провадження суд досліджує докази за участі, зокрема, прокурора.

Отже, очевидно, що висунення, як обвинувачення, так і додаткового обвинувачення можливе лише після його формування прокурором у обвинувальному акті.

Висновок. Формування обвинувачення – це процес, у ході якого слідчий та прокурор у кримінальному провадженні визначають і юридично закріплюють у відповідних процесуальних документах (повідомленні про підозру, обвинувальному акті), що конкретна особа вчинила певне кримінальне правопорушення, та який включає у себе: збір доказів, аналіз доказів, юридичну кваліфікацію, складання повідомлення про підозру / обвинувального акта.

Не дивлячись на відсутність закріплення поняття у КПК України, воно є самостійним та відмежовується від обвинувачення, кримінального переслідування, формулювання обвинувачення, висунення обвинувачення тощо.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кримінальний процесуальний кодекс України : Кодекс України від 13.04.2012 № 4651-VI : станом на 23 лип. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення: 30.07.2025).
2. Рогатюк І. В. Функція обвинувачення та її реалізація у кримінальному процесі: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Київ, 2004. 231 с.
3. Меркулов С. М. Обвинувачення у кримінальному судочинстві України в контексті європейських стандартів : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Донецьк, 2013. 199 с.
4. Великий енциклопедичний юридичний словник / за ред. акад. НАН України Ю. С. Шемшученка. Київ: ТОВ «Видавництво «Юридична думка», 2007. 992 с.
5. Гринюк В. О. Функція обвинувачення в кримінальному провадженні України: теорія та практика: монографія. Київ: Алерта, 2016. 358 с.
6. European Court of Human Rights. Case of Eckle v. Germany: Judgment of 15.07.1982 (Application no. 8130/78). URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57476> (Last accessed: 30.07.2025).
7. European Court of Human Rights. Case of Foti and Others v. Italy: Judgment of 10.02.1982 (Applications nos. 7604/76; 7719/76; 7781/77; 7913/77). URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57489> (Last accessed: 30.07.2025).
8. Гловук І. В. Кримінально-процесуальні функції: теорія, методологія та практика реалізації на основі положень Кримінального процесуального кодексу 2012 р.: монографія. Одеса: Юридична література, 2015. 712 с.
9. Палюх А. Я., Гузела М. В. Сутність кримінального переслідування та проблема його законодавчого закріплення. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія «Юридичні науки». 2019. № 3. С. 141–145. URL: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2019/sep/18354/24.pdf> (дата звернення: 05.09.2025).

10. ФОРМУВАННЯ – тлумачення, орфографія, новий правопис онлайн. *СЛОВНИК – тлумачний словник української мови, орфографічний словник онлайн*. URL: <https://slovnnyk.ua/index.php?swrd=формування> (дата звернення: 05.09.2025).
11. Бандурка О. М., Блажівський Є. М., Бурдоль Є. П. Кримінальний процесуальний кодекс України: науково-практичний коментар: у 2 т. Т.1 / ред.: В. Я. Тація, В. П. Пшонки, А. В. Портнова. Харків : Право, 2012. 768 с.
12. Гринюк В. О. Повідомлення про підозру як форма здійснення первинного обвинувачення у кримінальному провадженні. *Форум права*. 2017. № 1. С. 20–25. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index.htm_2017_1_6 (дата звернення: 30.07.2025).
13. Постанова Касаційного кримінального суду Верховного Суду у справі № 683/694/20 від 15.01.2024. Верховний Суд України. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116446104> (дата звернення: 01.09.2025).
14. Ухвала Дніпровського апеляційного суду у справі № 185/2931/24 від 03.12.2024. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/123638625> (дата звернення: 01.09.2025).
15. Ухвала Одеського апеляційного суду у справі № 511/2493/22 від 18.11.2024. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/123334954> (дата звернення: 01.09.2025).

Дата першого надходження рукопису до видання: 29.09.2025
Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 20.10.2025
Дата публікації: 29.10.2025